

Teaching Guide

Teaching Guide				
Identifying Data				2023/24
Subject (*)	Labour Economics		Code	760G01027
Study programme	Grao en Relacións Laborais e Recursos Humanos (Ferrol)			
Descriptors				
Cycle	Period	Year	Type	Credits
Graduate	2nd four-month period	Third	Obligatory	6
Language	Spanish			
Teaching method	Face-to-face			
Prerequisites				
Department	Economía			
Coordinador	Lopez Fernandez, Jose Luis	E-mail	j.lopez@udc.es	
Lecturers	Casal Rodríguez, Bruno Lopez Fernandez, Jose Luis Sánchez Gabarre, Mary Elena	E-mail	bruno.casal@udc.es j.lopez@udc.es	
Web				
General description	Marco normativo regulador das relación laboráis. Dirección e xestión de recursos humanos. Políticas sociolaborais. Seleccionar e xestionar información e documentación laboral. Economía e mercado de traballo,			

Study programme competences

Code	Study programme competences
A6	Economía e mercado de traballo.
A16	Asesorar e/ou xestionar en materia de emprego e contratación laboral.
A18	Interpretar datos e indicadores socioeconómicos.
A19	Identificar as fontes de información económica e o seu contido.
B1	Resolución de problemas.
B2	Capacidade de análise e síntese.
B5	Toma de decisións.
B19	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B20	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B22	Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Learning outcomes

Learning outcomes	Study programme competences		
B1 - Que os estudantes demostraren poseer e comprender coñecementos nun área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral, e se pode atopar a un nivel que, si ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangardia do seu campo de estudo.	A6 A16 A18 A19	B1 B2	
B2 - Que os estudantes sepan aplicar os seus coñecementos a o seu traballo ou vocación de una forma profesioal e posean as competencias que suelen demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.		B19 B20	
B3 - Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da su área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobr temas relevantes díndole social, científica ou ética.	A6 A16 A18 A19	B1 B2 B5	
B4 - Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado		B19 B20 B22	
B5 - Que os estudantes desenvoloren aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores con un alto grado de autonomía	A6 A16 A18 A19	B1 B2 B5 B19 B20 B22	
C1 - Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da Comunidade Autónoma.			C1
C3 - Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da su profesión e para o aprendizaxe a lo longo da su vida.			C3
C4 - Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas o ben común.			C4
C5 - Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios o alcance das personas emprendedoras.			C5
C6 - Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información disponible para resolver os problemas cos que deben enfrentarse.			C6
C7 - Asumir como profesional e cidadan a importancia do aprendizaxe a o longo da vida.			C7
C8 - Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolro tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.			C8

Contents	
Topic	Sub-topic
1.- O mercado de traballo nos modelos neoclásicos	1.1. Oferta de traballo 1.2. Demanda de traballo 1.3. Oferta e demanda de traballo
2.- Mercado de traballo e cualificacións profesionais	2.1. Oferta e demanda de cualificacións: axuste e desaxuste no mercado de traballo. 2.2. Cualificacións adquiridas por medio da formación reglada
3.- O mercado de trabalo na economía keynesiana	3.1. Oferta e demanda de traballo na nova economía keynesiana 3.2. Demanda agregada e nivel de ocupación 3.3. Salario real, demanda agregada e nivel de ocupación 3.4. Política económica e emprego

4.- Outras teorías do mercado de traballo.	4.1. Emprego e rixidez a baixa dos salarios. 4.2. Institucionalismo: a rixidez do mercado laboral 4.3. Salarios de eficiencia e produtividade 4.4 O desemprego de larga duración
5.- Tipos de desemprego e política económica	5.1. Tipos de desemprego 5.2. Desemprego e reforma do mercado de traballo 5.3. Políticas de renta e nivel de emprego

Planning				
Methodologies / tests	Competencies	Ordinary class hours	Student's personal work hours	Total hours
Workbook	A6 A18 A19 B1 B2 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8	1	6	7
Seminar	A16 B5	6	6	12
Supervised projects	A6 A18 A19 B2 C1 C8	5	15	20
Guest lecture / keynote speech	A18 A19 B2 B19 B20 B22	30	53	83
Student portfolio	A18 A19 B1 B2 B20 C1	8	16	24
Objective test	A6 A18 B1 B2 C1	2	0	2
Personalized attention		2	0	2
(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.				

Methodologies	
Methodologies	Description
Workbook	Son un conxunto de textos e documentación escrita que se recolleron e editaron como fonte de profundización nos contidos traballados.
Seminar	Técnica de traballo en grupo que ten com finalidade o estudio intensivo dun tema. Caraterízase pola discusión, a participación, a elaboración de documentos e as conclusións as que teñen que chegar todos os componentes do seminario.
Supervised projects	Metodoloxía deseñada para promover o aprendizaxe autónomo dos estudantes, baixo a tutela do profesor en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente o aprendizaxe de como facer as cousas.. Constitue unha opción baseada en que os estudantes asuman a responsabilidade do seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensinanza baséase en dous elementos básicos: o aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento de ese aprendizaxe polo profesor.
Guest lecture / keynote speech	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introducción de preguntas dirixidas a os estudantes, tendo como finalidade transmitir coñecementos e facilitar o aprendizaxe. A clase maxistral e tamén conocida como conferencia; método expositivo; lección maxistral Esta última modalidade resérvase a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, con un contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso casi exclusivo da palabra como vía de transmisión da información a audiencia.
Student portfolio	E unha carpeta ou archivador ordenado por seccións, debidamente identificadas ou etiquetadas, que conteñen os rexistros ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumno nun período de tempo, os comentarios e calificacións asignadas polo profesor, o que lle permite visualizar o progreso do alumno. O portafolios inclúe todo o que fai o alumno, como: apuntes ou notas de clase, traballos de investigación, guías de traballo e o seu desenvolvemento, comentarios de notas, resúmenes, probas escritas, etc.

Objective test	Proba escrita utilizada para a avaliación do aprendizaxe cuya característica distintiva e a posibilidade de determinar si as respostas dadas son ou non correctas. Constitue un instrumento de medida elaborado rigurosamente que permite avaliar coñecementos, capacidades, destrezas, rendemento, aptitudes, actitudes, intelixencia, etc. E de aplicación tanto para a avaliación diagnóstica, formativa ou sumativa. A proba obxectiva pode combinar distintos tipos de preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e de asociación. Tamén se pode construír con un solo tipo de estas preguntas.

Personalized attention	
Methodologies	Description
Guest lecture / keynote speech Seminar Supervised projects Workbook Student portfolio	O seguimento dos traballos tutelados, da elaboración do portafolios, da presentación e exposición das lecturas faranse nas datas e horas de tutorías que acorden o profesor e os estudantes dentro das recollidas na guía do estudante.

Assessment			
Methodologies	Competencies	Description	Qualification
Supervised projects	A6 A18 A19 B2 C1 C8	Metodoloxía deseñada para promover o aprendizaxe autónomo dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos, profesionais, etc.). Está referida prioritariamente o aprendizaxe de como facer as cousas. Constitue unha opción baseada en que os estudantes asuman a responsabilidade do seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensinanza apoia-se en dous elementos básicos: o aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento dese aprendizaxe polo profesor. Elaboración, presentación e defensa dun traballo individual ou en grupo sobre algún tema relacionado cos contidos do programa, con anterioridade a que finale o cuatrimestre e nunca máis tarde de quince días antes da data da proba obxectiva final da convocatoria ordinaria	10
Workbook	A6 A18 A19 B1 B2 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8	Son un conxunto de textos e documentación escrita que se recolleron e editaron como fonte de profundización nos contidos traballados. O estudante deberá presentar unha breve recensión sobre algunha das lecturas recomendadas polo profesor con anterioridade a que finalice o cuatrimestre e nunca máis tarde de quince días ante da data da proba obxectiva final da convocatoria ordinaria.	5
Objective test	A6 A18 B1 B2 C1	Proba escrita utilizada para a avaliación do aprendizaxe. A súa característica distintiva e a posibilidade de determinar si as respostas dadas son ou non correctas. Constitue un instrumento de medida elaborado rigurosamente, que permite avaliar coñecementos, capacidades, destrezas, rendemento, aptitudes, actitudes, intelixencia, etc. E de aplicación tanto para a avaliación diagnóstica, formativa ou sumativa. A proba obxectiva pode combinar distintos tipos de preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar ou de asociación. Tamén se pode construír con un só tipo de estas preguntas. Na data aprobada pola Xunta de Facultade realizarase unha proba obxectiva na que o estudante terá que responder a un cuestionario teórico-práctico (test de resposta cerrada e aberta, os erros restaran 1/2 do valor de 1 acerto). Preguntas de resposta aberta (breve explicación., resúmen, interpretación de datos e gráficas, casos prácticos) ou de ambos tipos	75

Student portfolio	A18 A19 B1 B2 B20 C1	E unha carpeta ou archivador ordeado por seccións, debidamente identificadas ou etiquetadas, que conteñen os rexistros ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo estudante nun período de tempo, cos comentarios e calificacións asignadas polo profesor, o que lle permite visualizar o progreso do estudante. O portafolios inclúe todo o que fai o estudante, como: apuntes ou notas de clase, traballos de investigación, guías de de traballo e o seu desenrolo, comentarios de notas, resúmenes, probas escritas, etc.	10

Assessment comments

En calquer caso o estudante terá a posibilidade de presentarse exclusivamente a proba obxetiva final, nas datas señaladas por la Xunta de Facultade, na que terá que responder a un cuestionario teórico práctico (test de resposta cerrada e aberta; os erros restarán 1/2 do valor de 1 acerto) e preguntas de resposta aberta (breve explicación, resumo, interpretación de datos, etc.) ou de ambos tipos. A valoración neste caso da proba final será de 7,5 puntos. Se o estudante decide non acollerse o sistema de evaluación/exclusiva mediante unha proba obxetiva final, o outro sistema permite diseñar o proceso de formación tendo como punto de partida o volume de traballo que o estudante deberá realizar para acadar os obxetivos propostos na materia, e dicir, a su asistencia as sesións que se realicen mediante a utilización de leccións maxistras, traballos tutelados, lecturas, portafolios, asistencia a eventos científicos ou de divulgación, así como o traballo persoal que supón o estudo dos contidos do programa. Para poder acollerse o sistema de evaluación continua o estudante deberá asistir como mínimo 80% de las sesiones expositivas e interactivas. Para aprobar la asignatura debe ter una nota mínima de 4 na proba obxetiva. Os estudantes con dedicación o estudo a tempo parcial terán o mesmo sistema de evaluación que os estudantes a tempo completo e en caso de que non asistan ás sesións presenciais terán que entregar os traballos, lecturas, etc., antes da data da proba obxetiva final da convocatoria ordinaria.

Para a segunda oportunidade os criterios de avaliación serán os mesmos que na primeira oportunidade.

A realización fraudulenta das probas ou actividades de evaluación, una vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso (0) na materia na convocatoria correspondente, invalidando así calquera cualificación obtida en todas as actividades de avaliación de cara a convocatoria extraordinaria.

Cualificación de suspenso na convocatoria en que se cometa a falta e respecto da materia en que se cometese: o/a estudante será cualificado con ?suspenso? (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario.

Sources of information

Basic	Santos M. Ruesga (director) (2002) Economía del trabajo y política laboral. Ediciones Pirámide. Madrid. Manel Costa Vallés (2005). Introducción a la economía laboral. Publicaciones y Ediciones de la Universidad de Barcelona. McConell, Brue y Macpherson (2007). Economía laboral. Editorial McGrawHill.
Complementary	Luis Toharia (compilador) (1983). El mercado de trabajo: teorías y aplicaciones. Alianza Editorial. Madrid. R.M. Solow (1992). El mercado de trabajo como institución social. Alianza Económica. Louis Putterman (compilador) (1995). La naturaleza económica de la empresa. Alianza Editorial. Madrid. Hamermersh, Daniel S. y Rees Albert (1984). Economía del trabajo y los salarios. Alianza Editorial. Madrid. Finkel, Lucila (1994). La organización social del trabajo. Ediciones Pirámide. Madrid. Ruesga Santos M. (coordinador) Economía y trabajo. Ediciones Pirámide. Madrid. Toharia, Luis (compilador) (1983). El mercado de trabajo: teoría y aplicaciones. Alianza Editorial. Madrid. Drago, Robert y Perlman, Richard (compiladores) (1992). Nuevos enfoques microeconómicos en economía del trabajo. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid. Layard, Richard, Nickell, Stephen y Jackman, Richard (1991). Los resultados macroeconómicos y el mercado de trabajo. Ministerio de Trabajo y de la Seguridad Social. Madrid. Oficina Internacional del Trabajo (1997). El trabajo en el mundo. Relaciones laborales, democracia y cohesión social. OIT. Ginebra-

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

Subjects that are recommended to be taken simultaneously
Subjects that continue the syllabus
Other comments

(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.